Oponentský posudek na dizertační práci **„Recepční proměny Edgara Allana Poea v rukou jeho českých překladatelů a vykladačů“**

Autor(ka) práce: Mgr. Alena Fry
Oponent(ka): Mgr. Renata Kamenická, Ph.D.

Alena Fry k obhajobě předložila rozsáhlou práci (okolo 198 stran textu ve formátu A4 plus rozsáhlá bibliografie), jejímž náročným cílem je zmapovat a interpretovat více než stošedesátiletou recepci díla E. A. Poea v českém kulturním prostředí, v její bohatosti a složitosti.

Doktorandka pracuje s členěním celého recepčního období do pěti dílčích období – počátků české recepce, doby interpretací Poea v dekadentních literárních kruzích, vrcholící překladové interpretace ve dvacátých letech dvacátého století, upevňování pozice Poea v literárním kánonu od druhé světové války do r. 1989 a nejnovějšího období po r. 1989. Toto členění se jeví jako vhodně zvolené a dobře postihující poeovské variace v českém písemnictví.

Alena Fry se podle mého názoru vyrovnala se svým úkolem na výbornou. Konkrétně je třeba ocenit její podchycení vysokého počtu recepčních pramenů (jakkoli – zcela logicky – připouští, že se její soupis může ukázat jako ne zcela vyčerpávající), propojení výkladu tendencí ve vydavatelských počinech (včetně volby materiálu pro překlad) s interpretacemi překladatelskými i vykladačskými, zvládnutí translatologické analýzy vydaných překladů na přesvědčivě zvolených a postačujících vzorcích, aniž by na úkor tohoto hlediska zanedbávala jiné recepční faktory, vyrovnané zpracování recepce ve všech třech hlavních liniích Poeovy tvorby i bohaté a výstižné zarámování autorčiných zjištění do lokálního českého i světového kulturního kontextu. Nejsem si vědoma toho, že by se autorka na některém místě práce dopustila nepřesností či neoprávněných generalizací. Také hlavní proud informací a poznámky jsou rozčleněny ústrojně a s ohledem na celek práce. Ukázky z překladů podtrhují výklad a přispívají k přesvědčivosti textu, aniž by působily rušivě nebo nadbytečně.

Výrazným rysem práce je její jazyková a stylizační kvalita, ke které autorku zřejmě inspirovala povaha materiálů, s nimiž pracovala. Díky ní je čtenář všemi četnými nezbytnými detaily i širšími souvislostmi poeovské recepce proveden způsobem velmi příjemným. Práce

je tudíž vedle své nesporné informační hodnoty i čtivá, což je okolnost jistě příhodná pro případné knižní vydání, které považuji za velmi žádoucí počin – vzhledem k zaměření a kvalitám práce. Práce samotná je nejlepším důkazem významu recepce života a díla E. A. Poea v českém kulturním okruhu a její propojenosti s celkovým kulturním děním. Dokládá také smysluplnost podobného translatologického bádání a stane se, doufám, inspirací pro realizaci obdobných projektů i v budoucnu.

Ve výše uvedené souvislosti bych chtěla učinit poznámku, která je pro hodnocení dizertační práce Aleny Fry málo podstatná, avšak může prospět knižnímu vydání. Poté, co jsem velmi ocenila důmyslné tvůrčí plánování počátečních kapitol, jsem zaznamenala, že v pozdějších kapitolách se – zřejmě pod tíhou nutnosti ústrojně začlenit všechny četné podstatné faktory recepce – tento rys poněkud vytrácí. Při přípravě knižního vydání a v časovém odstupu od jistě nesmírně namáhavého úkolu popsat historii recepce Poea v českých krajích v její úplnosti by se doktorandka mohla právě na toto zaměřit.

Tím, co jsem v dizertační práci Aleny Fry přece jen postrádala, je metodologická reflexe jejího bádání nad českými interpretacemi Poea. Domnívám se, že užitečné by bylo jak vymezení jejího metodologického přístupu k tomuto druhu zkoumání v jeho iniciální fázi (zásadní rozhodnutí, hierarchie zdrojů, konkrétní postup při vyhodnocování recepce z hlediska jednotlivých pramenů a období a jejího začleňování do celkového obrazu Poea), tak zpětná reflexe konkrétních dílčích metodologických rozhodnutí, jež – předpokládám – bylo nutno činit v průběhu celého projektu. K metodologické reflexi sestavování recepčního obrazu konkrétního autora, který je sám metainterpretací, dále patří jistě i autorčino vyjádření k interpretačním mezím tohoto druhu bádání. Domnívám se, že kapitola nebo kapitoly věnované výše uvedeným tématům by byly cenným zdrojem jinak obtížně získatelných informací pro translatology, kteří se rozhodnou vydat se podobnou cestou při zkoumání recepce jiných stěžejních autorů.

Dalším „vedlejším produktem“ zpracování poeovské recepce mohly být – a jistě i jsou, byť zatím ne v písemné podobě – zkušenosti vytěžené z výzkumu v těsném napojení na bibliografické bádání: Přinesl např. autorčin výzkum nějaké dodatky k publikované Arbeitově bibliografii? Jak tyto relevantní zdroje (v případě, že takové byly) nalezla?

Ačkoli Alena Fry se k propojení svého výzkumu s translatologickou teorií podrobněji nerozepisuje, na str. 14 práce nicméně uvádí, že ji oslovil přístup k recepci André Lefèvera, zprostředkovaný konceptem *přepisu* (rewriting). Proto by bylo zajímavé dozvědět se, zda její výzkum přinesl nějaké doplňující pohledy na to, jak recepční *přepisy* vnímal sám Lefèvere, např. zda odhalila nějaké jím opomenuté formy či druhy kódování přepisové manipulace. Přestože tyto možné vesměs metodologické dodatky pravděpodobně nejsou materiálem, který by bylo vhodné začleňovat do knižní verze výsledků autorčina výzkumu (vzhledem k tomu, že ta by zřejmě byla určena širšímu okruhu odborníků, kdežto zde se jedná o specifická translatologická témata), domnívám se, že publikace těchto reflexí ve formě článku by byla užitečná a podnětná.

Mým posledním postřehem ohledně toho, co případně mohla dizertační práce Aleny Fry obsahovat, je to, že zde nenajdeme žádný komentář ke slovenské recepci Poea, což vzhledem ke skutečnosti, že česká recepce je zde usouvztažněna jak s celkovým děním v české literatuře, tak s recepcí Poea v rámci Evropy a USA, působí mírně překvapivě. Nedomnívám se samozřejmě, že v rámci již tak velmi rozsáhlého projektu bylo možné věnovat se tomuto tématu jakkoli podrobněji, práce ale mohla alespoň naznačit, zda už o překladech Poea do slovenštiny někdo psal a jak to, co o tomto tématu již bylo zaznamenáno, zapadá do obrazu autorovy recepce v českém kontextu.

Výše nastíněná témata, jimž v práci samotné – pravděpodobně z důvodu rozsáhlosti české recepce E. A. Poea, kterou bylo třeba vyhodnotit – nebyla věnována pozornost, považuji za okruhy, ke kterým by se autorka mohla vyjádřit v rozpravě při obhajobě. Konkrétní otázky proto nebudu formulovat a ponechám na ní, které z těchto aspektů svého výzkumu, které se v textu její dizertace neobjevují, by v tomto kontextu chtěla představit.

Jak již vyplývá z výše uvedeného textu, dizertační práci Aleny Fry pokládám za velmi zdařilou a odborně zcela postačující k udělení doktorského titulu a **doporučuji ji k obhajobě**.

V Brně dne 13. 5. 2014

_____

Mgr. Renata Kamenická, Ph.D.